Analyse: waar hangt discriminatie mee samen?

Om patronen van discriminatie te begrijpen, is het belangrijk om verschillende factoren te overwegen die mogelijk geassocieerd zijn met discriminatie en racisme. De vraag die hier centraal staat, is: welke factoren helpen ons het verschil in discriminatierisico tussen individuen en buurten te begrijpen?

We maken gebruik van een zogenaamd ijsbergmodel, waarbij we zowel discriminatiemeldingen als gegevens over discriminatie-ervaringen, als 'onderliggende' factoren onderzoeken. Dit model is gebaseerd op de veronderstelling dat niet alle manifestaties van discriminatie worden weerspiegeld in meldingsgegevens en gegevens over ervaren discriminatie. We moeten dus actief zoeken naar wat zich in het ijsbergmodel onder het wateroppervlak bevindt. Ook is het gebaseerd op een sociologische veronderstelling dat discriminatie en racisme als maatschappelijke fenomenen samenhangen met bredere maatschappelijke structuren.

Door dit ijsbergmodel te gebruiken, kunnen we ook een duidelijker inzicht krijgen in discriminatie en racisme. Wetenschappelijke literatuur vertelt ons dat veel vormen van discriminatie zowel impliciet als expliciet zijn, maar meestal niet worden gemeld. Door gegevens te combineren, is een discriminatievoorspelling ontwikkeld die een beter inzicht geeft in de kans op het ervaren van discriminatie in een bepaalde buurt.

Buurtanalyse

In deze studie ligt de focus op de relevantie van de combinatie van factoren: welke combinatie van factoren is het meest relevant voor het begrijpen van verschillen in ervaren discriminatie tussen buurten?

Bij het creëren van een model om discriminatie te voorspellen, kijken we naar de volgende variabelen:

- **Inkomensongelijkheid**. Hierbij is er zowel gekeken naar de mate van diversiteit in inkomens (zijn er grote verschillen?) als naar het gemiddelde inkomensniveau in een buurt (hoog of laag in vergelijking met andere buurten). Ook is er aandacht voor de mate van afhankelijkheid van sociale zekerheid als factor die in grote mate samenhangt met inkomensongelijkheid.
- **Onderwijsongelijkheid**. Hierbij is er aandacht voor zowel mate van diversiteit in onderwijsniveau (zijn er grote verschillen?) als naar het gemiddeld hoogst genoten onderwijsniveau in een buurt (hoof of laag in vergelijking met andere buurten).
- **De mate van diversiteit**. Daarbij gaat het met name om de ‘diversiteit aan diversiteit’, dus hoeveel verschillende herkomstlanden zijn vertegenwoordigd in een buurt (de ‘Simpson diversiteitsindex’). Daarin weegt zowel het aandeel van personen in een buurt dat niet in Nederland geboren is, als het aantal verschillende achtergronden dat vertegenwoordigd is in een buurt. Een evidente verwachting is dat de mate van diversiteit samen kan hangen met de mate van discriminatie; hoe meer verschillen hoe meer mogelijkheden tot discriminatie. Deze relatie is echter niet zo evident. Een hoge mate van diversiteit, of ‘superdiversiteit’, zou ook tot een normalisering van diversiteit en daarmee afname van discriminatie kunnen leiden. Ook kan het uitmaken of er juist personen van veel verschillende herkomstlanden zijn of veel personen van een aantal specifieke herkomstlanden. Ook deze relatie zal dus nader onderzocht worden.

Het resultaat is een statistisch model dat (zo nauwkeurig mogelijk) de kans op discriminatie voorspelt in elke buurt op basis van andere factoren die het sterkst (statistisch en theoretisch)

geassocieerd zijn met ervaren discriminatie. De voorspelling wordt berekend op basis van een lineaire regressie met de volgende variabelen:

Afhankelijke variabele (wat we willen verklaren):

- Percentage ervaren discriminatie per buurt in Rotterdam: Voor dit doel werden gegevens uit de Wijkprofiel-enquête voor de jaren 2019 en 2021 gebruikt. De Wijkprofiel-enquête wordt slechts eens in de twee jaar uitgevoerd. Om deze reden werd het percentage discriminatie voor 2020 berekend op basis van de gegevenspatronen uit 2019 en 2021.

Onafhankelijke variabelen (waarmee we willen verklaren):

- **Inkomensongelijkheidsindex**: hoe hoger het getal, hoe groter de inkomensongelijkheid.
- Simpson's **index van diversiteit van geboortelanden**: hoe hoger het getal, hoe groter de kans dat een bewoner een andere bewoner tegenkomt die een ander geboorteland heeft.
- Simpson's **index van diversiteit van migratiemotieven**: hoe hoger het getal, hoe groter de kans dat een bewoner die naar Nederland is gemigreerd, een andere bewoner tegenkomt die naar Nederland is gemigreerd om een ander motief. Deze motieven kunnen familie, werk, studie of asielgerelateerd zijn.
- Simpson's **index van diversiteit van hoogst behaalde onderwijsniveaus**: hoe hoger het getal, hoe groter de kans dat een bewoner een andere bewoner tegenkomt met een ander onderwijsniveau.
- **Gemiddeld percentage van welvaartssteun** als onderdeel van het huishoudinkomen.

Deze variabelen zijn gebaseerd op CBS-microgegevens uit 2019-2021, die vervolgens op buurtniveau zijn berekend. Het regressiemodel is gewogen met de totale bevolking van de buurten om de situatie zo dicht mogelijk bij de werkelijkheid weer te geven.

Op basis van het model werd een voorspellingswaarde van discriminatieperceptie berekend voor elke buurt. Deze berekening wordt vervolgens gebruikt om een ranglijst van Rotterdamse buurten te maken waar de kans op het ervaren van discriminatie hoger of lager is. Hoe hoger het percentage, hoe groter de kans op het ervaren van discriminatie in de buurt.

Meldingen van discriminatie van RADAR

Antidiscriminatiebureau RADAR verzamelt de meldingen (klachten) van Rotterdammers die discriminatie-incidenten hebben ervaren. Deze meldingen registreren de gronden van discriminatie en in de meeste gevallen ook het district (stadsgebied) waar de persoon woont en waar het incident heeft plaatsgevonden. Het aantal meldingen kan niet worden opgenomen in het statistische model voor het voorspellen van discriminatie omdat de buurten voor deze meldingen onbekend is.

Individuele kenmerken

Voor de stadsniveau-analyse gebruiken we gegevens uit de Wijkprofiel-enquête die het meest recent beschikbaar zijn. We analyseren bijvoorbeeld hoe persoonlijke kenmerken zoals geslacht, leeftijd, vertrouwen in instellingen en tevredenheid met leefomstandigheden verband houden met het risico op discriminatie. Deze analyse is te vinden op de pagina 'Discriminatie in de stad'.